
UC-NRLF
$B 136 953

SEAL OF THE UNIVERSITY OF CALIFORNIA
LET THERE BE LIGHT
1868

NB
A·B·NORDISKA·
·BOKHANDELN·
·STOCKHOLM·

August Bondeson.

Smålandsknekten.

Folklustspel i 3 akter.

STOCKHOLM. ALBERT BONNIERS FÖRLAG.

Pris 1 krona.

SMÅLANDSKNEKTEN.

AF

AUGUST BONDESON.

SMÅLANDSKNEKTEN

FOLKLUSTSPEL I 3 AKTER

AF

AUGUST BONDESON.

STOCKHOLM.
ALBERT BONNIERS FÖRLAG.

STOCKHOLM.
ALB. BONNIERS BOKTRYCKERI 1894.

Detta folklustspel skrefs år 1875, medan förf. var alumn vid Göteborgs latinlärovärk, omskrefs i Uppsala 1881 och lämnas nu i sin allra sista redaktion åt den ärade läsaren.

Göteborg i mars 1894.

August Bondeson.

PÄRSONERNA.

NISSE i Stångaryd.
INGA, hans dotter.
NÄMNDEMANNEN.
ANNA BRITTA, hans hustru.
LASSE, deras son.
HURTIG, knekt på roten.
FANJUNKAREN.
RASK, korpral med afsked.
SPEL-OLLE.
KNALLARE-HÅKAN.
KLOCKAREN.
LÄNSMANNEN.
FJÄRDINGSMANNEN.
STINA PÅ HÄGNET.
STINAS POJKAR.
BONDFOLK, KNEKTAR.

I Västbo härad i Småland 1848.

FÖRSTA AKTEN.

Gårdsplanen i Stångaryd. Till höger en gammal ryggåsstuga, med förstukvist, ett större fönster på taket och ett mindre på sidan under takbandet. Några bikupor intill väggen; ett groft stängsel kring bihagen. Midt på gården en lind. Framför linden bänkar i fyrkant kring ett bord, hvars skifva utgöres af en kvarnsten. Till vänster gafveln af en nytimrad byggning, med blåkarmade fönsterlufter. I fonden björkskog.

KNALLARE-HÅKAN (*med påsen på akseln, kommer ut ur stugan, stannar och ser sig omkring. Till Nisse, som följer efter honom*).

Jaha, när det vill sig, så vill det sig. I har blifvit mäktiger, I Nisse!

NISSE.

Ja, det har jag la mig själf att tacka för.

HÅKAN.

Å, I har la så fasen häller. Jag mins la, jag. Hit kom I som en fattiger dräng och gården fick I med eran kvinna.

NISSE.

Tösen tjänte jag ärligt för i tio år och gården har jag själf gjort till hvad han är. Och sen så tycker jag det, att en pojke med ett par blaggarnsbyksor kan vara lika god som en tös med tiotusen daler.

HÅKAN.

Å fasen! Det har I la bara till ett ordstäf.

NISSE.

Ordstäf! Hvad jag tycker, det tycker jag. Rätt är rätt.

HÅKAN.

Ja, det förstår sig. Men tänk då, om här kom en fattiger drängaluns och nappade efter eran Inga och ville flytta in i det granna huset där (*pekar på nybyggnaden*); då skulle jag allt vilja höra, hvad I tyckte. (*Efter ett litet uppehåll.*) Men hvad var det, jag skulle säga? Jo, nämndemannen här nästintill, han har et storaktigt, han med.

NISSE.

Tacka skam för det! Den, som står i förbund med självfve den onde, han bör la ha et riktigt på storom.

HÅKAN.

Men en skrällande karl är det, både kloker och riker.

NISSE.

En djäflakale är det — kloker på illtyg och riker på, hvad andra ha slitit för. Det var han, som grundte upp det anammade laga skiftet — han vill, kan veta, sko sig på mig och hina kräken här i nabolaget. Och nu prosässar han och vrånglar och vrider sig som en snok i en rishög för att få landtmätaren på oss. Men så länge jag har hufvet uppe, så ska han då veta, att det fins den, som tör säga både hut och håll.

HÅKAN.

Det var fasen, hvad I är leder i truten imot honom. Han talte bara grant om er.

NISSE.

Jag ville hällre, att han hade sagt allt, hvad ledt är — det hade varit mer heder för mig. (*Häftigt.*) Den räfven lider jag aldrig i nådatiden.

HÅKAN.

Det blir la det, vi får se. — Adjö med er, Nisse! Tack för denne gången! I har mig la snart här igen. (*Ut till vänster.*)

NISSE (*skriker efter Håkan*).

Lögn är det och lögn blir det. Den räfven lider jag aldrig.

(*Ljudet af ett jägarhorn på nära håll. — Fanjunkaren och nämndemannen, efter dem Hurtig, ledande ett koppel stöfvare, från höger.*)

FANJUNKAREN (*ställer från sig bössan*).

God dag, Nisse!

NISSE (*räcker honom handen*).

Tack för det! Jag tror, jag får storfrämmad i dag. Välkommen, fanjunkaren! Sitt ner på bänken!

NÄMNDEMANNEN (*går fram till Nisse*).

Tack för sist!

NISSE.

Jag mins inte, när du fick nåhanda att tacka för hos mig. (*Vänder sig till fanjunkaren.*)

FANJUNKAREN.

Puh, så hett! Vi ha varit ute i skogen i dag och försökt att sätta en harakrycka på benen och ge hundarna lite motion.

NÄMNDEMANNEN.

Jaha, jag träffte desse skyttarna och så följde jag med för att visa dem harapassen.

NISSE (*till nämndemannen*).

Ja, det bör la du veta, hvar haren har sin gång. (*Till fanjunkaren.*) Då kunde det la smaka med en svalkedryck. (*Går in i stugan.*)

FANJUNKAREN.

Det är en regäl bonde, den Nissen.

NÄMNDEMANNEN.

Ja, så män. Och han vet et med.

FANJUNKAREN (*till Nisse, som kommer ut på gården*).

Hvarför håller du till i det gamla kråkeboet där, sen härregårdsbyggnaden är färdig?

NISSE.

I kråkeboet har det aldrig gått någon nöd på mig — där ska jag bo till döddagar. — Det kan la bli den, som ville bo där med. (*Pekar på nybyggnaden.*)

NÄMNDEMANNEN.

Ja, så män!

NISSE (*till Hurtig, som bundit sitt koppel vid linden*).

Sitt ner på bänken, Hurtig, sitt! Du har la varit här i huset så länge, så dig behöfver en inte be.

FANJUNKAREN.

Kom hit fram, Hurtig! (*Till de andra.*) En knekt veten I aldrig att nog värdera.

NÄMNDEMANNEN.

Jo, vasärra, det veta vi la visst, och det på styfvern, hvad han kostar oss i utskylder.

(*Inga kommer ut ur stugan med en silfverkanna, niger för fanjunkaren och nämndemannen, räcker kannan åt Nisse.*)

FANJUNKAREN.

God dag, min tös! (*Hälsar på Inga.*)

NISSE (*till fanjunkaren*).

Skål och välkommen! (*Dricker samt räcker därpå kannan åt fanjunkaren.*)

NÄMNDEMANNEN.

God dag, Inga! Tack för näst!

(*Inga hälsar på nämndemannen och Hurtig samt går därefter in i stugan.*)

FANJUNKAREN.

Asch! Det var öl hela dagen! (*Lämnar kannan åt nämndemannen.*) Vore jag inte gamle gifte gubben, så komme här, min själ, snart friare till bryggerskan. Men här kommer nog ändå.

NÄMNDEMANNEN.

Jojo män san. Rika töser och grisafläsk få aldrig tid att bli gamla. Har en det, som klingar, så får en la det, som springer.

NISSE.

Å! Det raskar ingen brådska, sa den, som satt ijämte sirapstunnan.

NÄMNDEMANNEN (*lämnar kannan åt Hurtig*).

Ja, den som får en kvinna, som bryggar sådant öl, han blir då inte lurad i giftet.

FANJUNKAREN (*till Nisse*).

Nu får jag väl fram med mitt ärende hit. Jag har hört, att du lär ha en kull duktiga grisar. Och jag ville gärna lägga mig till med ett par.

NISSE.

Det kan la gå för sig. Vill fanjunkaren följa med hit bort i hagen, så ska han få se, sådan svinatur jag har.

(*Nisse, fanjunkaren och nämndemannen ut till vänster.*)

HURTIG (*fattar sin bössa och putsar pipan med rockskörtet — sjunger en gammal folkvisa*).

Det väkser upp en lilja uti den gröna äng :,:
Jag tror, att den liljan, hon var min lilla vän
I sin ungdom :,:

Det är väl ingen lilja, det kan I väl förstå :,:
Det är en fager flicka, som liknar liljan blå
I sin ungdom :,:

När solen, hon går neder, går månen upp igen :,:
Och sent uppå aftonen går gossen till sin vän,
Om han har nån :,:

(*Varseblir Inga, som står i dörren och lyssnar.*)

Titt ut, du! (*Inga drar sig tillbaka. Hurtig ställer bössan ifrån sig och springer in i förstugan. Inga rusar, skrattande, ut på gården, söker skydda sig bakom bänkarna vid linden. Hurtig tar omsider fast hänne, sätter hänne på sitt knä och sjunger.*)

Ja, roligt är att lefva, men ledsamt är att dö :,:
Men värst är dock att hafva en falsker fästemö
I sin ungdom :,:

INGA (*söker göra sig fri*).

Släpp mig, släpp mig, eljes så springer jag min väg!

HURTIG.

Spring, spring då, eljes så släpper jag dig!

INGA (*slår af honom mössan och drar honom i håret*).

Jag ska nappa dig, din hök.

HURTIG (*håller hännes armar*).

Nappa nu, dufva lilla!

INGA.

Släpp mig, så ska du få nånting!

HURTIG.

Hvad får jag då?

INGA.

En örfil ska du få.

HURTIG.

Tack för tillbudet! Då tar jag la hällre, hvad jag vill ha. (*Söker taga en kyss från Inga, som vrider undan hufvudet och skriker.*) Nu ska du bevars göra dig till, likasom detta vore den förste. (*Inga låter honom taga en kyss.*)

(*Nisse, fanjunkaren och nämndemannen från vänster.*)

FANJUNKAREN.

Hahaha! Min själ tror jag inte, Hurtig gör bättre affär än jag.

(*Hurtig och Inga rusa upp.*)

NISSE (*trumpen*).

Inga! Gack in efter flaskan och glas! (*Vänder sig till fanjunkaren.*) Så vi få dricka köpeskålen.

FANJUNKAREN (*sätter sig*).

Hahaha! Jag får ge säks riksdaler stycket för mina rotemästare, men Hurtig han tar själfve kälegrisen som god pris.

NISSE.

Ha, ha, ha! Tagrätten är bortlagder. — Hurtig och Inga ä la ända som syskon, för *de ha* väkst upp ihop. Han har varit i mitt hus, ska jag säga fanjunkaren, ifrån det han var näfvastor, ända till han tog lega.

NÄMNDEMANNEN.

Ja, ända sen gamle Hurtig dog, för eljes hade la pojkakräket kommit på socknen.

(*Inga med bränvinsflaskan och glas på en bricka.*)

FANJUNKAREN.

Nå, Inga! När ska bröllopet stå? Jag hoppas, att jag får vara med.

NISSE (*slår i glasen*).

Fanjunkaren är la välkommen, när den tiden blir. (*Fattar sitt glas.*) Skål, fanjunkaren! Lycka till grisarna!

FANJUNKAREN.

Skål och tack! (*Till Hurtig och Inga.*) Skål, I bägge!

INGA (*till Hurtig*).

I morn ha vi slåttahjälp. Du kommer la hit!

FANJUNKAREN (*reser sig*).

Nej, Hurtig, nu få vi göra en liten sväng till igenom hulten, efter vi ä ut komna. Tack, Nisse, för i dag! I morgon låter jag hämta grisarna. — Tack, Inga! Lycka till! (*Ser på Hurtig.*) Tack och adjö, nämndemannen! Nu ska vi försöka reda oss på egen hand.

HURTIG (*till Nisse*).

Tack, far! Jag hör, I han slåttahjälp i morn. Min lie står till reds.

NISSE.

Tack för det och välkommen!

HURTIG.

Farväl med dig, Inga!

FANJUNKAREN.

Jag tror, det är svårt att skiljas. Dra till med en fanfar, Hurtig, så går det kanske lättare att komma i väg.

(*Hurtig blåser i hornet. Fanjunkaren och Hurtig aflägsna sig åt höger. Inga går in i stugan.*)

NISSE (*till nämndemannen*).

Hvad blåser det för vind, efter du kommer hit till mig?

NÄMNDEMANNEN.

Bara sunnan. — Hör du, Nisse! Jag ville bara tala om för dig, att jag har tänkt ge den onde det däringa laga skiftet.

NISSE.

Mig drar du inte vid näsan med granna ord

NÄMNDEMANNEN.

Tror du inte mina ord, så får du la tro dessa. (*Drar upp en papperslunta ur infickan på rocken.*) Här ä handlingarna — jag har tagit dem tillbaka i hofrätten. Titta själf!

NISSE (*tar imot papperen och läser i dem, ser stundom upp på nämndemannen*).

Hvad fasen nu då — —

NÄMNDEMANNEN.

Tror du mig än, hvad?

(*Räcker Nisse handen.*)

NISSE.

Ja, jag får la tro, hvad jag ser med mina egna ögon. Men hvad fasen grundar du nu på för knep, när du har kunnat fått dig till detta?

NÄMNDEMANNEN.

Nej, jag bara tyckte, det började bli ledsamt, att du och hina grannarna ständigt skulle gå och glo ledt på mig.

NISSE (*fattar nämndemannens hand*).

Det hade jag då aldrig tänkt. (*Lämnar tillbaka papperen.*)

(*De sätta sig.*)

NÄMNDEMANNEN.

Det är då självfve suren till karl den fanjunkaren till att vara rolig.

NISSE.

Ja, det är en kronans karl!

NÄMNDEMANNEN.

Men knekten, den spelar han upp och gör så obstinater, så snart så vet la den knappt, hvar han är hemma.

NISSE.

Hurtig är en bra pojke. Hos mig var han både rasker och trogen. Och det är min heder, att fanjunkaren är så nöjder med honom.

NÄMNDEMANNEN.

Jaja, det förstår sig, det är la godt och väl. — Men bara du inte får mer heder af honom, än du vill ha. Såg du, hur fint det var emällan honom och Inga?

NISSE.

Hahaha! Stollafora bryr la ingen sig om. De ä ju uppväksta ihop. Och Hurtig har la så mycket vett, så han inte är galen. Hahaha!

NÄMNDEMANNEN.

Jaja, men räfven biter också de räknade gässen. — Men hvad var det nu då jag skulle säga. Jo, nu så få la snart vi svenskar med dit ner till kriget i Holsten.

NISSE.

Ja, om jag ändå kunde begripa, hvarför vår kung ändteligen ska vilja hjälpa dansken. Den tycker jag, vi ä ingen hjälp skyldiga.

NÄMNDEMANNEN.

Nej, det ska då gud veta. För så långt, en kan räkna tillbaka, så har då dansken alltid hängt som en hund i benen på svensken. Och det säger jag och det står jag vid, att då så vill jag hällre låta lura mig på ett kovärde af en ärlig svensker, än jag låter dansken slicka min vällingasked.

NISSE.

Ja, det säger jag med.

NÄMNDEMANNEN.

Ja, gud bevare oss för att skaffa oss krig i onödan. Inte är det nog med att hålla desse knektarna till att kasta i glipen på fienden. Blir det nu riktigt allvar af, så kan det hända, att min Lasse med får ut, för han är i eksereåren. Men jag tycker, han är rent för goder till att bli skottafla för tysken, och det tycker han själf med.

NISSE.

Ja, det tycker jag med.

NÄMNDEMANNEN.

Ja, men nu är det på det viset — om Lasse blefve gifter, så tränger han la inte till att gå ut i kriget. (*Flyttar sig närmare Nisse.*) Och därför så

tänkte jag fråga dig, Nisse, om inte du tycker, du som jag, att det kunde vara godt, som godt är, att din Inga och min Lasse sloge sina påsar ihop. Pojken är slägt med mig, och mig vet du la, de inte kasta ikull i första nappet. Jag har suttit i rätten i trätton år och än så har ingen tatt ner mig. Och tomhändt blir pojken inte, för — —

NISSE.

Att du har styfvern, det vet la hela häradet.

NÄMNDEMANNEN.

Nej, det var inte det, jag ville säga, men — —

NISSE.

Jo, det ville la jag gärna, att Inga och Lasse blefve ett. Och jag har la gnott ihop litet, så — —

NÄMNDEMANNEN.

Det fins la ingen, som vill räkna pängar med dig, på långa håll.

NISSE.

Å tvi, det ska du säga.

NÄMNDEMANNEN (*höjer sin hand*).

Då ä vi sams om det!

NISSE (*slår till*).

Ja, det ä vi. — Nu behöfva vi aldrig nåt laga skifte. (*Slår upp bränvin i glasen.*) Och det supom vi på.

(*De dricka.*)

NÄMNDEMANNEN.

Ja, då är det klart oss emällan. Men bara inte nu tösen gör sig galen för knektens skull.

NISSE.

Du ser då skamstyg i själfve kyrkekalken!

NÄMNDEMANNEN.

En bör aldrig vara för säker. Du må *tro,* det är ingenting nytt i bygden, att knekten går och tittar efter Inga.

NISSE.

Hahaha! Titta kan du la unna'n.

NÄMNDEMANNEN.

Ja, men jag skulle kanske vara karl till att ställa't så för honom, så han skäms för att titta efter rika töser.

NISSE.

Det kan la vara. — Men hur du vill ställa't, det säger jag dig: Gör inte Hurtig nåt ondt hvarken till lif eller lem, heder eller ära, för det vill jag aldrig vara med om. — Tösen är min. Jag ska genast säga hänne min vilje.

NÄMNDEMANNEN.

Nej, se, det blir justament, hvad du inte ska göra. Kvinfolk och höns står inte till att aga.

NISSE.

Så får du la rå då. — Men skicka nu pojken hitfram i kväll, när det andra slåttafolket kommer,

så får han själf slå sig ut för tösen. Och kom du hit i morgon och tag Anna Britta med dig!

NÄMNDEMANNEN.

Tack, tack, det blir bra! Men nu så får jag lägga af hem. (*Stiger upp.*) Tack, Nisse, för i dag!

NISSE.

Nej, tack du!

NÄMNDEMANNEN.

Hälsa tösen! Hon har la brådt med tillrustningarna, så jag bryr mig inte om att ställa ut hänne.

(*Båda gå ut åt höger.*)

(*Inga och Stina komma ut ur stugan med förfriskningar, som de ställa på bordet.*)

INGA (*sjunger*).

Ja, snart kommer allrakärasten min,
För hå hå, för la la!
Och därför är jag så glader i mitt sinn',
För fali fali fali la la!

Som fåglarna små i himmelens höjd,
För hå hå, för la la!
Vi följa hvarann och sjunga med fröjd.
För fali fali fali la la!

STINA.

Hvad du är glader i dag, Inga!

INGA.

Ja, skulle jag inte vara glad! När nu I sköten om et närhemma, så får la jag vara med både i ängen och i dansen. (*Sjunger.*)

För hå hå, för la la!
Och därför är jag så glader i mitt sinn'.
För fali fali fali la la!

STINA (*förtroligt*).

Hvad sa han till dig då?

INGA (*liksom om hon ingenting hört*).

Snart så ha vi långvägafolket här.

STINA.

Svara på det, jag frågte dig! Hvad sa han till dig?

INGA.

Nämndemannen! Han sa bara (*härmar*): Tack för näst!

STINA.

Den räfven! — Han hade la sitt språk på annat håll, han. — Nej, hvad sa han — du vet godt, hocken jag menar.

INGA.

Jaså, fanjunkaren! (*Fattar Stinas arm.*) Han sa: Lycka till! Hahahaha!

STINA.

Å, du behöfver inte göra dig sjanigare, än du är!

INGA (*klappar Stina på akseln*).

Jag är så glad så.

STINA.

Glädjen i stugan, sorgen i stugedörren.

INGA.

Nej, bara glädje i hvareveli vrå.

STINA (*blidkad*).

Hvad var det, fanjunkaren önskte lycka till då?

INGA.

Det var faseligt, hvad I än frågviser i dag.

STINA (*snurrar undan*).

Jag kan allt tiga med.

INGA (*springer efter hänne*).

Kära mor! I blin la inte onder på mig?

STINA (*omfamnar Inga*).

Nej! Men det var bara det, jag ville säga dig: Bättre pojke än Hurtig, det fins då inte i kristenheten. Det viste han, när han gick i borgen för mig, fattig stackare.

NISSE (*från höger*).

Det var hederligt — fägnaden allt i ordning!

(*Ett tiotal karlar och flickor, med slåtterredskap, från vänster.*)

EN KARL.

Nu han I oss här.

NISSE.

Välkomna! Tack för hemma!

INGA (*efter hälsningarna*).

Nu ska I hålla till godo med det lilla, som fins. Var så goda!

DE NYKOMNA.

Tack och heder!

INGA (*drar fram ett par af flickorna*).

Var nu själfmanta! Fram med er, töser!

NISSE (*slår bränvin i glasen*).

Kommen fram, karlar! Var inte rädda för smulorna!

LASSE (*från höger*).

God kväll snart!

NISSE (*skyndar imot Lasse*).

Tack! Välkommen, välkommen, käre Lasse!

LASSE.

Ja, far sa, I haden bett mig komma och det genast, så jag kan la tro, jag är välkommen.

NISSE.

Jaja män! Det är la inte många, som möta Lasse i Kråkeryd hvarken i ett eller annat.

LASSE.

Nej, det skulle allt kunna hända, det. (*Sätter lien ifrån sig.*)

NISSE.

Ja, jag skulle bara velat ha en sådan slåttakarl till.

LASSE.

Ja, då haden I la inte haft trång till att dra ihop en sådan mängd med folk till att äta och supa. Haden I bara haft en bror till mig, så — men det är justament, hvad jag inte har, och inte blir jag sämre för det. (*Går fram till Inga.*) God eftermiddag, Inga! Nu är jag kommen.

INGA.

Tack, jag ser la det.

LASSE.

Ska du inte säga välkommen, när jag kommer, så var det la den sure med.

INGA (*skrattande*).

Jo, särra män! Välkommen då, Lasse!

NISSE.

Kom nu fram, Lasse, och ta en välkomstsup och en smörgås!

LASSE.

Nej tack! Jag både åt och söp, innan jag gick hemifrån.

NISSE (*drar honom i armen*).

Så kom nu bara!

LASSE.

Nej tack! Jag både åt och söp, innan jag gick hemifrån.

INGA (*till Lasse*).

Du får la ändå smaka på det lilla, jag har rustat till.

STINA.

Det var ett farligt krusande!

LASSE (*till Inga*).

Så får jag la klämma till då, när du inte släpper mig med mindre. (*Skålar med Nisse.*) Nog ska jag visa, att jag kan äta.

INGA.

Det var rätt, Lasse! Ät, så du spricker! Det är dig väl undt.

LASSE (*griper efter Inga*).

Sa du det, fästemö!

INGA (*springer undan fram på scenen*).

Fästemö! När månen blir en ost och solen blir en pannekaka, då blir jag din fästemö.

Ridå.

ANDRA AKTEN.

Slåtterdagens afton. Öppen plats utanför gården. Till höger en gärdesgård med grind. Till vänster skog. Fonden skogslandskap med sjö. Utefter sidorna några stockar och stenar. Då ridån går upp, är en eld uppgjord vid första kulissen till höger.

(*Stina och hännes tre pojkar, af hvilka den äldste är omkring 10 år. Stina sysslar med en kaffekittel vid elden. De båda äldste gossarna brottas, den yngste sitter stilla ijämte modern.*)

STINA.

Hållen er i skinnet, pojkar, och flygen inte upp i elden! (*Tar upp en sockerbit ur kjortelsäcken, bryter af en smula, som hon ger den yngste.*) Där ska du få en sockersmula, för du är snäller.

(*Pojkarna, som brottas, sparka till kaffekitteln, så att han faller ner från sin ställning. Stina sätter upp honom igen, rusar så efter pojkarna, med en kvist i handen, fasttager och afbasar den ene. Den andre kryper upp i ett träd.*)

Era illbattingar! Jag ska bota er för sprättesjuka. (*Till den, som sitter i trädet.*) Kom ner du! Kom! eljes så får du dubbelt!

EN FLICKA (*bärande en korg med kaffekoppar m. m.*).

Här är kaffetyget, mor.

STINA.

Tack! (*Till pojken i trädet.*) Ja, sitt där, du! Jag träffar dig nog.

EN POJKE (*med en ölstånka*).

Far i Stångaryd är här på stunden och har nämndemannen och nämndemansmoren med sig.

STINA.

Det var den sure till fin främmad. — Snyten er nu, ungar, och varen som folk! (*Till flickan.*) Pojkarna ä rent ifrån vettet. Det kliar i mina näfvar, här blir bestämdt ovär, innan gillet slutar.

(*Nisse, nämndemannen och Anna Britta komma fram genom grinden.*)

NISSE.

Jag tyckte, det var riktigast, att slåttafolket får roa sig härute i det fria.

NÄMNDEMANNEN.

Ja, här ha de la svängerum och inte stampa de isönder golfvet.

ANNA BRITTA.

God dag, Stina! Du är här med ditt följe. (*Vänder sig om. Pojkarna stå i vägen.*) Alltid ska I vara i vägen, trasungar.

STINA.

Trasungar för er skull. Här ä de la inte på din grund.

NÄMNDEMANNEN (*till Nisse*).

Nu kan du ge dig håken på, att jag har ställt till et fint för knekten.

POJKEN I TRÄDET.

Här kommer slåttafolket.

NISSE (*till nämndemannen*).

Det var raskt. Det syns, att pojken din har varit med.

(*Musiken till »Lunka på». Slåtterfolket från vänster. Först Olle och Rask, därefter Hurtig och Inga, och så de andra par om par, med liar och räfsor. Spelmännen ställa sig midt på scenen. De andra sjunga och dansa »Lunka på». Sist kommer Lasse ensam — han går fram till föräldrarna.*)

ANNA BRITTA (*pekar på Hurtig och Inga, till Nisse*).

Ska knekten gå med tösen och inte Lasse!

NISSE.

Barnen ä la blyga för hvarandra ännu. Men det blir la så mycket bättre sen. (*Efter dansens slut.*) Sådant ska slåttafolket vara.

INGA (*går fram till Anna Britta*).

Välkommen, mor Anna Britta!

ANNA BRITTA.

Tack för det, min rara Inga! Hvad du är rar!

NÄMDEMANNEN (*hälsar på Inga*).

Tack för sist, Inga!

INGA.

Han I kaffet färdigt, Stina? (*Hon och Stina bjuda fruntimren på kaffe.*)

OLLE (*knäpper på fiolsträngarna*).

Häj falteralteralla!

NISSE.

Det är rätt, Olle! Du håller målföret vid makt.

OLLE.

Jag! Nänämän, jag är la af det tystlåtna folkaslaget, jag. För se, min farfars syskonabarns måg, han var döfstum och dödfödd och hette Arvid. Måtro det var en stor sju dängande karl, den — härdabreder som en orm och röd i synen som ett lik. Och på mig bråddes han, för han åt aldrig jordpäror — han tog bara ett halftjog af de största och smakte på. Och det har jag hört som sanning, att fick han en rågbrödskaka och en hackepölsa och ett halfstop bränvin, så kunde han gå förbi ett helt mål.

NÄMNDEMANNEN.

Hahaha! Den var la inte svår att ha i kosten.

OLLE.

Nänä, särra tre! Det går an för den att säga, som är så frikostiger som I. Jag mins la jag, hur storaktigt det gick till på det stora barsölet, I hållden, när er gudmor var födder. Det var då I bjudden på fyra lod solsken, det gör jämt en halfver fjärndel, och tio tunnor oplockade krösen.

NISSE.

Hahaha! Det därna få vi allt lägga nånting ofvanpå, om det ska bli där. Skål! (*Dricker ur en liten träkanna, som han sedan räcker åt nämndemannen.*)

LASSE (*till Anna Britta*).

Den anammade knekten går mig jämt i vägen.

ANNA BRITTA.

Spjärna undan en då!

OLLE (*sätter sig på en stock*).

Häj, gubbar i sväng! Nu får här inte pustas längre. Tuta i luren, Rask! Nu går blekingen!

LASSE (*springer fram och tar Inga om lifvet*).

Nu är du min gris.

(*Fyra par dansa »blekingen». Lasse och Inga närmast spelmännen. Vid slutet af dansen stapplar Lasse, släpper Ingas händer och sätter sig i Spel-Olles knä.*)

OLLE (*skuffar undan Lasse*).

Drummeldarius! Fiolekrasare! Dra allra längst in åt Hälsingeland, din luns!

LASSE.

Det var la inte meningen, men — —

OLLE.

Menna mig hit och menna mig dit, så är du både en drummel och en luns ändå.

NÄMNDEMANNEN (*till Olle*).

Knip ihop näbbet, din rägnkråka! Inte kunde Lasse rå för, att du satt i vägen. Akta dig, så du inte får med mig att göra!

OLLE (*till de andra*).

Nänä, fan är farlig nog för den, han vill åt.

(*Två af pojkarna »tämja stutar» med ett långt ihop-knutet rep.*)

HURTIG.

Det var rätt, pojkar! Få vi nu se, hvem som blir värst!

(*Pojkarna rycka till, så att de falla båda två.*)

LASSE.

Tvi den sure, sickena drumlar!

HURTIG.

Här ä la större.

LASSE (*stiger i repet*).

Drumla ikull mig här den, som kan!

RASK.

Anamma! Hade det varit i mina unga dar, så skulle den stuten snart blifvit tamder.

OLLE (*pekar på Lasse*).

Hurtig, vräk du ikull jordpäresäcken där!

HURTIG.

Ja, det blir la inte värre, än en kommer i backen. (*Stiger i repet.*)

LASSE.

Trösta dig med det!

(*Hurtig och Lasse ryckas. Efter några tag gör Hurtig en hastig sväng, så att Lasse sätter sig.*)

OLLE, RASK och POJKARNA.

Hurraa!

LASSE (*rusar upp och ger Hurtig en örfil*).

Knektatrase där!

HURTIG (*höjer armen för att slå igen*).

Din förbannade — —

INGA (*rusar fram och slår sina armar kring Hurtig*).

Hurtig, Hurtig! Bry dig inte om en!

HURTIG.

Släpp mig! Släpp mig, säger jag. Fast han är stinner af rågbröd, så — —

NISSE (*afböjande*).

Du har la bättre vett, Hurtig!

HURTIG.

Hm hm hm! (*Knyter handen åt Lasse.*) Gömdt är inte glömdt! Kom du det ihåg.

LASSE.

Djäfla knektapalt ska gå en i vägen jämt. Men jag ska visa — —

OLLE.

Att du är en drummel och en luns, det har du allt visat.

KNALLARE-HÅKAN (*från vänster*).

God dag, god dag, godt folk! Tack för sist, Nisse! Nu har du mig allt här igen. God dag, nämndemannen! (*Till Nisse.*) Hvem fick rätt? Gick det inte, som jag sa, Nisse! God dag, mor Anna Britta! God dag, Inga och Lasse! God dag, allihopa! — Nu ska I handla i dag! (*Öppnar sin säck.*) Här är sjack! Synålar, knappenålar, hakaringar, syringar, fingerborgar, äkta boråsaknappar, bykseknappar, rockaknappar, västaknappar, kanteband, bokamärke, munnagiger, klockekädjor, mässingskammar, lommespeglar, bindesjalar, bomullskläden, silkedukar. Nu ska russeln gå! (*Lämnar ut saker till de kringstående.*) Där, Lasse, har du ett grant silkekläde, som inte prinsässorna ha maken till en gång. Ta det till fästemön! Ta't för tio riksdaler! Inget knussel!

NÄMNDEMANNEN (*tar i klädet*).

Du tar la fäm för et, Håkan!

HÅKAN.

Nej, så förbanna mig till stock och sten, om det så vore min siste kommers, så tar jag inte en styfver under tio. — Men det gör detsamma, för er skull, så får det la bli för nio.

NÄMNDEMANNEN.

Lägg klädet, Lasse! Då vänta vi.

HÅKAN.

Köpen nu, pojkar! Töserna vilja ha allt, hvad de se. (*Till nämndemannen.*) I möten la på halfve vägen, nämndeman? Ta't för fäm banko.

NÄMNDEMANNEN (*går undan*).

Neej!

HÅKAN.

Ta't för sju! Då förlorar jag själf tre daler. Men det gör detsamma. Det är förtjänsten, en ska lefva på. — Köpen pojkar, här fins till er allihop! — Hur gick det med klädet, nämndemannen? Ta't för säks! Det är la skam att förlora med vett och vilje; men ingen är ledsen här, bara det går undan.

NÄMNDEMANNEN.

Fäm har jag sagt.

HÅKAN.

Det var fasen, hvad I är prutesammer. I plockar mig in på bare kroppen.

NÄMNDEMANNEN.

Vill du inte, så slipper du.

HÅKAN.

Å, så ta't då! Inte hänger jag mig för de styfrarna. Bara russeln går så — —.

NÄMNDEMANNEN (*tar klädet och lämnar det åt Lasse. Räknar till pängarna*).

Det är la syndapängar ändå.

HÅKAN.

Ja, hvad pängar det är, så tar la jag dem för goda. Och har jag inte förlorat på klädet, så ska fan få ta nämndemannen med hull och hår.

LASSE (*till Inga*).

Ta detta till att börja med!

INGA (*vänder sig bort*).

Hvarför ska jag ha det?

NISSE.

Såså, ta imot et, Inga!

INGA.

Nej, jag vill inte ha't.

ANNA BRITTA (*till Nisse*).

Är det inte fint nog, eller hvad är det med tösen?

NISSE.

Hon är så barnslig, så. Men hon kan la få et sen.

(*Hurtig ger Inga ett bokmärke.*)

ANNA BRITTA.

Nej, nu tror jag, skammen går på torra landet. Titta! Tog inte tösen imot bokamärket af knekten!

HÅKAN.

Skynda er nu att handla! Sen så kan en få sig en hoppsan, medan en hvilar sig. (*Till Olle.*) Hvad fasen går du och trutar för? Har kvinten rukit af, så fins det la en nyer här. Inte plär du vara en grin-ill-Olle! Sjung du och var lustiger, du som jag. (*Sjunger.*)

Ja, nyp och stick få la vi påkänna,
Och bankerutten slår öfveränna,
Båd' oss och påse och marknadsbol,
Men allt ska ryka på denna jol.

Här är den, som inte är ledsen för illavulet.

OLLE.

Här är allt en till. Tjo! (*Sjunger.*)

Häj, lusteliga
Nu vill jag vrida
Skrufven och gnida
Strängen så lätt!
Häj, gladeliga
Stampa och niga,
Takten inviga
Rätt på allt sätt.
  Häj lätt
Nu vill jag gnida!
  Häj rätt
Takten inviga!
Sjung falteralla!

Spel roar alla.
Låtom oss tralla!
Häj ho!

Vin uti glasen,
Spel på kalasen,
Dunder i basen
Alltid sig bör.
Lif uti barmen,
Styrka i armen,
Häjd uti harmen
Allt ondt bortkör.
Häj bör
Vin uti glasen!
Häj kör
Dunder i basen!
Sjung falteralla!
Spel roar alla.
Låtom oss tralla!
Häj ho!

Stråken är nötter,
Felan är stötter,
Strängen är blötter:
Gör inte grand.
Än kan jag spela,
Om så skull' fela
Kvinten och hela
Strängar, på band.

Häj grand
Än kan jag spela!
Häj band!
Om så skull' fela.
Sjung falteralla!
Spel roar alla.
Låtom oss tralla!
Häj ho!

Ho häj, gubbar! Nu dra vi till med knallaredansen, så kan Håkan få vara med.

NISSE.

Jag tycker, I kunnen tränga till en styrketår först efter allt detta kvittrandet.

HÅKAN.

Tack, Nisse! Jag säger aldrig nej — inte en gång, om töserna här kom och ville kyssa mig.

OLLE (*tar kannan på bordet*).

Vänta att tacka, tills du har fått nåt att tacka för.

HÅKAN.

Jaja, släpper en grisen i fatet, så blir det la inte mycket igen till folket.

OLLE.

Käre kittel, svärta inte grytan! (*Tömmer kannan.*) Var så god, Håkan!

HÅKAN (*fyller kannan ur stånkan*).

Tack! Här blir la till fler, sa den, som drack ur sjön.

HURTIG (*med Inga vid handen*).

Hur går det med knallaredansen?

OLLE.

Jo, särra tre! Tuta, Rask! Nu går det.

ANNA BRITTA.

Den knekten, han är så stinner och så stor i mun, som om alla skulle dansa efter hans pipa.

NÄMNDEMANNEN.

Ja, det är svårt att höra löss hosta, som inga bröst ha, och loppor sjunga, som ingen röst ha.

HÅKAN.

Jag ska vara med lell. Kom nu, mor Anna Britta!

ANNA BRITTA.

Bevares väl! Skäms du inte, Håkan! Vilja ha gamla käringar till att dansa!

OLLE.

A, det är la ingen skam att bju till, sa den, som spände oksar för kyrkan.

HÅKAN (*fattar Anna Britta vid handen*).

Hopp och lalla!

ANNA BRITTA (*stretar imot*).

Nej, nej, nej! As du, galen, Håkan!

HÅKAN.

Rasa dö! I är så lätter som en fämtonårs tös. (*Tar platsen midtimot Inga och Hurtig.*)

OLLE.

Kvicka tankar och lediga ben!

(*Knallaredansen utföres af fyra par.*)

EN KNEKT (*med ett bref i handen, från vänster. Till Hurtig*).

Här kommer jag med kärleksbref till dig, Hurtig. Nu ändteligen få vi vara med.

HURTIG (*läser brefvet — högt*).

— — att inom tjugufyra timmar vara färdig till afmarsch.

INGA (*fattar honom i armen*).

Härre gud! (*Går afsides och håller förklädet för ögonen.*)

KNEKTEN.

Du, Hurtig, är den siste, som får orderna. (*Vill aflägsna sig.*)

UNGDOMEN (*omkring Hurtig*).

Ska du ut!

NISSE (*till knekten*).

Nej, nej, vänta, du! Du ska då ha dig en ärlig färdaknäpp, för det har du förtjänt. (*Bjuder knekten på öl.*)

KNEKTEN (*dricker*).

Heder och pris och det på ett vackert vis! Tack, Nisse! — Och välkommen efter, Hurtig! Nu får jag skynda mig hem till mor och barnen. (*Går.*)

NISSE.

Lycka till, Hurtig!

NÄMNDEMANNEN.

Ja, lycka till! Nu ändteligen får du göra nytta för dig.

HURTIG.

Tack! (*Ser på Inga. Gör en beslutsam rörelse, som om han ville gå fram till Nisse, men häjdar sig.*)

OLLE.

Kors, hvad här blef allvarsamt med en gående gång! — Hvad den sure än I för harungar, som misten både hufvud och vett, det första I fån höra talas om krig. Usch, om jag komme ut! Jag skulle piska anden ur fienden, ända som jag piskar stöfvet ur min hälgdagströja. Och när så ingen endaste själ vore mer i lifvet, så skulle jag ropa till dem: Era hoppetåsser, kommen ihåg, det är Spel-Olle, I han haft att göra med, och akten er

för honom; för han är värre än Rasken, och Rasken, han är värre än själfve gamle far!

RASK.

Hut, Spel-Olle! Du och gamle far, I passen farliga väl ihop. Men sätter du mig och fan ihop en gång till, så — —

NISSE.

Hör du, Olle! Vill du tala riktigt väl med mig, så ska jag försöka laga, så du får gå ut i kriget i stället för alla knektarna här.

OLLE (*rifver sig i håret*).

Ja, ja, det kunde la så vara. Men jag är allt rädder, I kommen till att längta så farliga mycket efter mig. Och så är jag rädder, att — —

RASK.

Rädder är du, ja. Dundra dö, hvad du, Spel-Olle, skulle ta dig ut i krig! Komme du till ryssen, så slöke han dig lifslefvande, som han slukar andra tåsser. — Tala aldrig vanvördigt om kriget, Olle! För det begriper du inte mer än den gamla käringen, som sitter hemma vid spisen och slåss med flugorna.

OLLE.

Jäkelen anfäkta det snuset, sa fan, när de sköt'en i näsan.

RASK.

Kriget, du! det är inte till för ro skull. Härre Jesses, hvad vi sleto och svulto i mina unga dar både i Tyskland och i Norget! Och när kulorna skreko ikring en, så visste en knappt, hvar en ville bli af. Men när så kameraten stupade vid ens sida, då ända skar det till igenom märg och ben, och lifvet var la inte värdt ett ruttet krösen. Då kände en, hur det kokte i blodet, och vi slogos som karlar, vi småländingar.

NÄMNDEMANNEN.

Nej, nu blin I, ta mig den onde, rent för högtideliga. Nu fån I ställa till med nåhanda roligt igen.

INGA (*går fram till Hurtig*).

Härre, min tröstare, hvad ska det bli af mig, när du ger dig bort. — Nämndemannens! — Lasse!

HURTIG (*fattar hännes hand*).

Var du inte ledsen, Inga. Jag ska tala med far. Nu så får jag inte tiga längre. (*Nickar åt Inga och går så fram till Nisse.*) Far, jag ville så gärna säga er ett par ord mällan fyra ögon.

NISSE (*vrångt*).

Har du nåhanda att säga mig, så är det la inte viktigare, än du kan säga't högt.

HURTIG.

Viktigt är det nog. För jag tänkte fråga er, om inte Inga kan få bli min, när jag kommer hem ur kriget.

NISSE (*i skämtsam ton*).

Hvad är det för stolleri, du kommer med, Hurtig?

HURTIG.

Det är mitt allvar. Inga och jag ha tyckt om hvarandra ända ifrån barnaåren. Och därför så frågar jag er, om I viljen låta mig få er dotter till hustru.

NISSE (*stöter honom tillbaka*).

A, du borde skämmas, Hurtig. Tror du, att min dotter är skapter till att sitta på ett knektatorp.

INGA.

Käre far!

NISSE.

Är du galen, du med! Tig!

INGA.

Far!

NISSE.

Tig, ormunge!

HURTIG.

Det ska ingen nöd gå på hänne i knektatorpet, det lofvar jag.

NISSE.

Du har ingenting att lofva.

NÄMNDEMANNEN.

Han räknar la på Ingas mödernearf, det kunde passa bra till att förgylla upp knektastugan med.

INGA.

Käre far! Ge oss er välsignelse!

NISSE.

Min förbannelse ska I få. Aldrig ska nån spotta efter mig och säga: Han gaf sin enda dotter och allt, hvad han ägde, åt en fattig knekt.

HURTIG.

Inga har jag begärt. Det andra vill jag ingenting. Jag ska vara rädder om hänne som om min ögonsten.

NÄMNDEMANNEN.

Och bju hänne på husmanskost — sur drank och stickebacke, spisöl och örfilar.

NISSE.

Nej och nej hundra gånger.

HURTIG.

I än hårder, I, far. Är det ingenting annat än min fattigdom, som står i vägen, så borden la I veta, bättre än nån annan, att fattig kan bli rik.

NÄMNDEMANNEN.

Det kan hvar och en veta — om han finge Nisses gård och alltihop.

HURTIG.

Eller han I nåt dåligt att tillvita mig? — I borden känna mig — hos er har jag varit min mästa tid.

NISSE (*blidare*).

Nej, Hurtig! Nån dålighet har jag aldrig skyllat dig för. Och aldrig har jag häller hört nåt dåligt om dig. — Hade du kunnat ta imot min dotter på folkavis — —

HURTIG.

Så ska jag ta imot hänne. Till dess så får hon vänta på mig.

NÄMNDEMANNEN.

Då så lär hon allt få vänta.

HURTIG (*till Inga*).

Sörj inte, Inga! Lita du på mig!

LASSE.

Men jag vill allt ha ett ord med.

NÄMNDEMANNEN (*strängt*).

Tig du, Lasse!

HURTIG (*till Nisse*).

Tack, far! I han alltid varit som en god far imot mig förut. Nu fån I inte vara hätsker på mig — jag menar ärligt.

NISSE.

Tack du! Och gud vare med dig! Men tänk aldrig på min dotter!

HURTIG.

På hänne ska jag tänka hvar stund.

OLLE.

Farväl med dig, Hurtig! Och välkommen igen som general eller korporal, hocket du vill! Jag ska spela på ditt bröllop och det, så det ska stå härrliga till.

RASK (*till Hurtig*).

Lycka till! Visa du, att du är en knekt med heder. Och bry dig tusan om gubbarna, hvad de säga, för de ä bönder. Och det ska du komma ihåg, att ingen är sämre, än när han friar, och ingen är bättre, än när han är död. Gud vare med dig!

(*Ungdomen samlar sig omkring Hurtig och tar afsked af honom.*)

NÄMNDEMANNEN (*till Nisse*).

Anamma det! Hade jag detta tänkt, så skulle jag allt skött om knekten på ett annat vis.

NISSE.

Du kunde bara låtit mig rå. Hade jag genast fått sagt tösen min vilje, så hade vi sluppit ifrån allt det härna krickelikracket.

HURTIG.

Adjö med er, nämndeman! — Nej, jag gitter inte 'ta er i hand. I än den I än. Och Nisse i Stångaryd, han har allt kunnat tala om, hvad karl I än med. I tycken, I kunnen skämma ut mig, för jag är fattiger. Men så har jag häller ingen skinnat och ingen bedragit. Och det kunnen I komma ihåg, att så länge jag tror på vår härres hjälp och på min egen kraft, så länge bär jag hufvet lika så högt som I. (*Går.*)

STINA.

Hurtig, Hurtig! Tack för du har varit som en far för mina små! Gud välsigne dig!

(*Pojkarna tränga sig intill Hurtig. Inga skyndar fram och trycker hans hand. Hurtig ut till höger genom grinden. Inga och ett par af flickorna följa honom.*)

LASSE (*till Anna Britta*).

Hvad är detta för nåt, I mor! Hade far inte friat bättre för mig, än att knekten kan ge sig till och vända upp och ner på alltihop!

ANNA BRITTA.

Ja, detta var då det galnaste, jag i min tid har sett. Tvi suren!

HÅKAN.

Fan i den kommersen!

OLLE.

Nu tror jag, det är bäst, vi stoppa fiolen i säcken.

(*Länsmannen och fjärdingsmannen från vänster.*)

LÄNSMANNEN.

God afton! (*Hälsar på Nisse och nämndemannen.*) Hvar ha vi soldaten Hurtig? Han skulle vara här. Jag kommer å tjänstens vägnar att utpanta hos honom för en borgensförbindelse på tjugo riksdaler banko, som han iklädt sig för torparänkan Stina Nilsdotter på Hägnet.

NÄMNDEMANNEN.

Det var la synd, att inte befallningsmannen kom lite förr. Knekten gick just nu. Men han träffas la därhemma på knektatorpet.

NISSE.

Behagar inte befallningsmannen smaka på ölet? (*Räcker honom kannan.*)

LÄNSMANNEN.

Tack och heder!

NÄMNDEMANNEN (*till Nisse*).

Hinka dem inte för länge! (*Till länsmannen.*) Knektarna ha allt fått orderna att rycka ut i kriget.

LÄNSMANNEN (*lämnar kannan åt fjärdingsmannen*).

Då få vi väl skynda oss, så han inte slipper undan.

STINA (*rusar fram*).

Härre, min skapare! Ska Hurtig nu ha denna skammen för min och mina fattiga barns skull. Käre, tan allt, hvad jag har, och klän af både mig och mina små stackare inpå bare kroppen. Men skonen Hurtig!

NÄMNDEMANNEN.

Hvad har du att låta panta till de pängarna? Lagen ska ha sin gång.

(*Länsmannen och fjärdingsmannen taga afsked och gå ut genom grinden.*)

RASK (*till nämndemannen*).

Hör du! Om nån har bitit hufvet af skammen, så är det allt du. Mins du, hur du gjorde, när du tog hand om det lilla, som Svante på Hägnet lämnade efter sig. Jo, du gjorde alltihop till ditt, med dina djäflakonster. Och när så änkan stod där, med sina små barn, och tiggde och bad dig om hjälp, så körde du dem ifrån torpet, som Svante själf hade brutit upp och slitit sig till döden på. Och du kunde inte borga hänne så mycket som en skäppa hafre en gång. Men den fattige roteknekten, han hade hjärta i kroppen; han gick i god för hänne och skaffade både tak öfver hufvet och bröd åt hänne och hännes barn. Nu ville

du skämma ut honom här för detta; för han har ingen mer skuld, det vet jag. Det är ingen annan än du, som har hetsat länsmannen på honom. Du var la rädder, han skulle gå din drummel till pojke i vägen. — Min arm är för goder för att dräpa till dig, eljes så skulle du ligga där som en hund.

OLLE.

Det smakte mums! sa fan fick spiknubb att tugga på.

RASK (*till de andra*).

Jag har la inte mycket att hjälpa till med. Men han I hjärta i kroppen, så låten I inte länsmän och styggelse vara det sista, Hurtig har att göra med här hemma. — Nisse! Skullen inte I kunna lägga ut desse pängarna? I måtten la ha så pass förtroende till Hurtig? Kommer han inte hem ifrån kriget, så han I ju full säkerhet i hvad han lämnar efter sig. Och fattas det nåt, så lofvar jag, så alla dessa människorna höra't, att jag ska slita af det hos er, till den siste styfvern är betald.

NÄMNDEMANNEN (*rycker Nisse i armen, till de andra*).

Nisse har la bättre vett än att låna ut sina pängar imot en sådan borgen. (*Till Rask.*) Hvad orkar du annat än bara gapa och skälla.

RASK (*till nämndemannen*).

Än så har jag inte mist mina tänder, lita du på det! (*Till Nisse.*) Och det ska du veta, Nisse,

att om inte du, som kan, vill göra Hurtig denna tjänsten, så säger jag dig rent ut, att du har varit med om att vilja skämma ut Hurtig på det härna viset.

NISSE (*tar fram plånboken*).

Det, säger jag, var lögn. Men jag kan la hjälpa'n ändå.

NÄMNDEMANNEN.

Är du ifrån vettet, Nisse!

ANNA BRITTA.

Far och Lasse, kommen, vi gå!

HÅKAN (*slänger påsen öfver akseln*).

Nu skubbar jag. Här var la inte roligt längre.

RASK (*tar imot pänningarna af Nisse*).

Tack, Nisse! Detta hedrar dig. Kom nu, Spel-Olle, så vända vi länsmannen! — Smålandsknekten ska gå trygg och glad ut i kriget.

Ridå.

TREDJE AKTEN.

I ryggåsstugan, prydd till högtid.

INGA (*sitter sorgklädd vid bordet och läser tyst i en psalmbok — efter en stund högt*).

I tårar ögat vakar,
Af ångest hjärtat slår,
Jag lifvets fröjd ej smakar
Och grafvens ro ej får.

(*Knäpper samman händerna öfver boken och böjer ned sitt hufvud.*)

STINA (*genom köksdörren. Går tyst fram och ställer en bricka med en flaska och glas på bordet, lägger sin hand på Ingas hufvud*).

Stackars min tös! Du sörjer din bäste vän. Jag och mina barn sörja honom med. Gud fröjde hans själ! — Nog mins jag, hur det kändes, när Svante dog. Jag trodde aldrig, jag skulle kunna trösta mig. Och ändå så hade jag den glädjen att få passa honom och ha honom för mina ögon

till det sista. Men tiden läker alla sår. När jag nu tänker på honom, så sörjer jag inte så. Jag vet ju, att han har det mycket bättre där han är, än här på jorden. För här hade han inte annat än slit och bekymmer. Det enda, jag nu ber till, är att vi ska få träffas en gång däruppe — Härran ska styrka dig med. Sätt all din lit till honom!

(*Ut samma väg, som hon kommit.*)

NISSE (*genom dörren till höger fonden*).

Nu får du vara glad igen, Inga. Du ska inte tänka på de döda, utan på de lefvande! — Inte går det an att vara sorgaklädder till trolofningen. Gack nu och tag på dig allt, hvad grant du har, och gör din gamle far till viljes!

INGA (*bedjande*).

Käre far, jag kan inte.

NISSE.

Du kan, hvad du vill, Inga; du är min tös. — Lasse blir en god karl och en duktiger karl med.

INGA.

Far, låt mig slippa att höra talas om honom.

NISSE.

Hvem skulle en la eljes tala om? — Och du, du blir den rikaste och förnämligaste moren i hela pastoratet. Det är inte lapperi, det. (*Inga stiger upp, låter Nisse fatta sin hand.*) Se så, ja! Nu är du min tös. (*Buller i förstugan.*) Jag tror, min sann, att främmaden allt är här. (*Går bort och öppnar stugedörren.*) Välkomna, välkomna!

(*Nisses fränder, män och kvinnor, träda in i stugan och hälsa.*)

EN AF KVINNORNA.

God dag, Inga! Hur är det med dig, kära barn?

FÖRSTE KARLEN.

Den knekten, som skulle vara så brådfeger. Det var synd, han skulle gå bort på det viset, det var en bra karl.

NISSE.

Ja, det var det, det är både visst och sant. Men den, som kastar sig i faran, han förgås därutinnan. Han hade inte haft ute i själfva striden att göra. Hina knektarna ha legat därnere och bara mått godt.

FÖRSTE KARLEN.

Hurtig var aldrig rädder. Och efter det, som hände här på slåttölet, så ville han la visa, hvad han dugde till.

ANDRE KARLEN.

Är det då så visst, att han har stupat?

NISSE.

Ja, det är det. Nämndemannen har haft bref om det, säger han, så det är la, gud hjälpe oss, både visst och säkert.

TREDJE KARLEN.

Jaja, knektarna komma hem nu i rappet, det hörde jag, när jag var framme till fanjunkarens ett ärende, och då så kan en la få veta, hur det hänger ihop med det.

INGA.

Komma de snart?

TREDJE KARLEN.

Ja, det kan jag inte säga. Men jag hörde, att de ä på hemvägen och att de kanske skulle komma som i dag, det hörde jag.

INGA.

Ack, om de bara vore här!

NISSE.

Å, du får la tala vid dem tids nog.

(*Buller i förstugan. Klockaren, nämndemannen, Anna Britta, Lasse och nämndemannens fränder inträda. Klockaren stiger längst fram i stugan, de andra stanna på något afstånd. Alla behålla sina hufvudbonader, handskar och stafvar.*)

KLOCKAREN (*harskar sig*).

Hm, hm! Jaha! (*Tar af sig hatten och torkar sig med näsduken i pannan.*)

LASSE (*med ett skrin, tar ett steg fram imot Inga*).

Nu blir la månen en ost och solen en pannekaka. Här du! (*Slår på fästmöskrinet.*)

NÄMNDEMANNEN (*rycker Lasse i tröjan*).

Tig, pojke!

KLOCKAREN (*högtidligt*).

Far in uti mitt fädernesland och till mina slägt och tag minom sone hustru! Så säger den gudsmannen Abraham uti Hebron i den första Mose boks tjugufjärde kapitel och fjärde värsen till sin tjänare Eleasar. Så hafver ock nämndemannen, välaktade Emanuel Larsson i Kråkeryd, sagt till mig, sin tjänare: Far! Och si, jag hafver farit till Eder. Och likasom den gudsmannen Abraham i Hebron i Kanaans land var riktigt slägt med Betuel i Nahors stad, så är ock nämndemannen Emanuel Larsson i Kråkeryd riktigt slägt, ehuru på långt håll, med Nils Davidsson i Stångaryd, hvilket allt utaf kyrkoböckerna stadeligen bekräftas och styrkes. Den gudsmannen Abraham hade en son, och hans namn var Isaac — nämndemannen Emanuel Larsson hafver ock en son, och hans namn är Lars. Betuel i Nahors stad hade ena doter, och dess namn var Rebecka — så

hafver ock Nils Davidsson i Stångaryd ena doter, och dess namn är Inga. Då vi nu af skrifterna veta, att Isaac och Rebecka ingingo i ett heligt äkta förbund, bör sig ej då, att denna Inga Nilsdotter blifver Lars Emanuelssons äkta maka?

Min kära Inga Nilsdotter! Är det ditt fulla allvar och fasta beslut att taga denne Lars Emanuelsson till din äkta man?

NISSE (*då Inga ej svarar*).

Det är hännes fulla allvar och fasta beslut.

KLOCKAREN.

Jag frågar då dig, som flickans fader är, Nils Davidsson i Stångaryd, om du hafver något imot en äkta förening emällan dessa båda?

NISSE.

Nej.

KLOCKAREN.

Jag spörjer då eder, I ättemän och fränder — —.

(*Trumman höres utanför.*)

FLERA PÅ EN GÅNG.

Knektarna!

INGA (*rusar mot dörren*).

Knektarna!

(*Hurtig i sergeantuniform, med dannebrogstecknet, stannar vid åsynen af de församlade. Inga viker tillbaka och slår framför sig med händerna.*)

STINA (*vid köksdörren*).

Hurtig!

HURTIG (*sträcker ut armarna*).

Inga!

INGA (*flyger i hans famn*).

Hurtig!

FANJUNKAREN.

God dag härinne! Hvad! Haden I så god reda på, att vi skulle komma hit? Allting är ju i ordning till trolofningen.

NÄMNDEMANNEN.

Trolofningen pågår som bäst emällan min son Lasse och Inga här.

FANJUNKAREN.

Å fanden!

HURTIG (*skjuter Inga ifrån sig*).

Är detta med din vilje?

INGA.

Nej, nej! Härre gud! De ha ju sagt, att du var död.

(*Håller sig fast vid Hurtigs arm.*)

FANJUNKAREN.

Död! — Ja, då har han då, min själ, stigit upp igen som en karl.

NISSE (*till nämndemannen*).

Hvad ska detta betyda? — Det är ju du, som har haft bref om, att Hurtig hade stupat i kriget. Det har du själf sagt.

FANJUNKAREN (*går fram till nämndemannen och slår honom på akseln*).

Din gamle gycklare! Har du nu slagit dig på att ljuga ihjäl folk. Denne gången får du bestämdt ingen skarprättarelön.

HURTIG (*för Inga fram till Nisse*).

Far! Viljen I nu låta mig få er dotter? För nu så tror jag, att jag ska kunna ta imot hänne på folkavis. Får hon flytta med mig till Brambo, till bostället?

NISSE.

Nej, nej! Jag kan inte lofva nånting. Jag har lofvat bort hänne till nämndemannens Lasse.

LASSE.

Inga är min. (*Räcker fram skrinet.*) Detta allt är hännes.

INGA.

Jag har aldrig gett mitt jaord.

FANJUNKAREN.

Och aldrig ska du behöfva det. — Säg, Nisse! Vill du ge din dotter åt sergeant Hurtig?

NISSE (*till nämndemannen*).

Bror, bror! Hvad ska jag göra.

NÄMNDEMANNEN.

Du har allt gjort ifrån dig. — Inte kan fanjunkaren och inte Hurtig häller stämma dig inför lag och rätt, för du inte vill ge din enda dotter och all din ägendom åt hvem som hälst.

FANJUNKAREN (*till nämndemannen*).

Detta är inte hvem som hälst, det är sergeant Hurtig. Kom det ihåg! Och inte ska du komma och tala om lag och rätt, för dem lär du dig aldrig att begripa, hur många år du än sitter i rätten. (*Till Nisse.*) För sista gången frågar jag dig nu, om du vill ge din dotter åt en hederlig och burgen karl, som tar hänne för hännes egen skull och inte (*ser på nämndemannen*) för all din ägendom.

HURTIG.

Hur viljen I, far?

INGA.

Far!

NISSE.

Nej, nej! — — Jo, i guds namn då. Jag kan inte stri imot längre. Gud välsigne er, barn! — Men flytta ifrån mig, det fån I inte.

FANJUNKAREN.

Bra, Nisse! Nu känner jag igen karlen. — Men så mycket ska jag säga dig: om du så hade näkat värre än en skadskjuten hare, så skulle de haft hvarandra ändå.

NÄMNDEMANNEN.

Har jag förtjänt detta af dig, Nisse?

NISSE.

Du! Du har gått med lögner och djäflafora nu som alltid. Som du har bryggat, så får du dricka.

NÄMNDEMANNEN.

Hvad jag har gjort, det har jag gjort, för jag visste, att du ville så ha't, du med. Du lofvade bort din dotter åt min son, innan det blef frågen om knektar och pack. Du är just en hederlig karl.

FANJUNKAREN.

Det sista var sant. — Men pack! Du borde just packas in i svinhår och skickas raka vägen till alla nämndemäns nämndeman. Fördömda trästock, som inte kan tänka dig, att hedern består i annat än i pänninghögar. Du tror visst, att du med dina smutsiga styfrar ska kunna styra allt och alla efter din vilje.

NÄMNDEMANNEN.

Min vilje är så god som er, det kunnen I rätta er efter. (*Till Nisse.*) Men nu så vill jag

hvarken dig eller din dotter nånting. Inte behöfver jag att bitas med knektar och tiggare om en sonakvinna. Skam vare med er allihop!

ANNA BRITTA.

Kors, för en sådan sjokan!

NÄMNDEMANNEN (*vill gå*).

Kommen nu våra!

FANJUNKAREN.

Nej, håll! (*Öppnar stugudörren.*) Hitåt marsch! (*Knektarna tåga in och ställa upp sig i två led framför gafvelväggen.*) Ingen får slippa ut, innan jag tillåter det. — För tusan! Inte kunna vi undvara vår välaktade nämndeman och hans följe vid ett så högtidligt tillfälle. Nu ska vi utbringa sergeant Hurtigs och hans trolofvades skål.

KLOCKAREN.

Då kanske fanjunkaren och de andra vilja, att jag först ska förrätta trolofningen, så den blir fullt laglig.

NÄMNDEMANNEN.

Du borde skämmas, klockare!

FANJUNKAREN.

Ånej, klockarfar! Hålla bägge parterna af hvarandra så som dessa, så behöfva de visst aldrig anlita nån lag. Jag går i borgen för, att de stå fast vid sin trolofning ändå. Men nämndemän och

deras gelikar, de behöfva nog lagen till hjälp i allting.

(*Nämndemannen och hans närmaste vilja tränga sig ut. Knektarna kasta dem tillbaka och sträcka gevären imot dem.*)

NÄMNDEMANNEN.

Viljen I hålla oss med våld, så ska I allt få fresta, hvad lagen duger till.

FANJUNKAREN.

Å, det blir nog väl med likstolen, bara folket får lefva. Men I ska, min själ, vara med allihop och höra på mitt tal, som jag ärligt har beredt mig på. (*»Den tappre landssoldat» spelas i förstugan.*) Nå, se det var hederligt, här kommer musiken med. — Håll nu upp med spelet, till jag har slutat mitt tal. Sen så ska I få ta vid.

SPEL-OLLE, RASK, M. FL. (*i dörren*).

Hurra! Se där är Hurtig!

FANJUNKAREN (*fattar sitt glas*).

Nu vill jag utbringa en skål för dagens hjälte, för vår tappre smålandsknekt. Här sen I honom nu igen som en hel karl. Det är inte många, som ha vunnit en sådan ära som han. Vi andra blefvo tvungna till att ligga därnere på Fyen och nöja oss med att visa vår tapperhet på kalasen.

NÄMNDEMANNEN.

Ja, det var det stora grötakriget.

FANJUNKAREN.

Håll munnen, medan jag talar! — Ja, vi andra fingo inte tillfälle att visa vår tapperhet utom på kalasen och i kampen med de danske piger. Ikke sandt, Kask?

KNEKTEN.

Gud bevare fanjunkaren!

FANJUNKAREN.

Men I ska inte tro, att det var med vårt eget samtycke, som vi lågo där overksamma. För det fans då inte en endaste svensk soldat, som inte längtade efter att komma med ut, där det gällde. Och smålänningarna både svuro och gräto hvarendaste en, för de inte fingo vara med, det är jag ett lefvande vittne till. Men se, politiken, politiken, den var det, som hällde oss tillbaka, och det rackarstyget, som de kalla politiken, det lären hvarken I ej häller jag nånsin kunna begripa. Men så mycket vet jag då, att hade jag fått sköta politiken, så kunnen I allt gett er tusan på, att vi skulle klått tyskarna, så de aldrig hade glömt det.

NÄMNDEMANNEN.

Stora ord och fett fläsk — —

FANJUNKAREN.

Håll truten! — Men Hurtig, han var ute i det riktiga kriget. Han fick tillåtelsen att ge sig ut som frivillig. Och hvar det gällde hårda tag, där var Hurtig alltid med, och vid Dyppel

slogs han som en kung. Där fick han de tappres äretecken, som I kunnen se på hans bröst, och blef utnämnd till underofficer. Hans förmän här hemma ha bekräftat utnämningen, och nu får han sätta sig ned på Brambo boställe som välbeställd svensk sergeant vid kongeliga Jönköpings regemente. Heder åt vår tappre smålandsknekt! Hurtigs och hans fästemös skål! (*Fanjunkaren och knektarna hurra. Olle och Rask komma efter med hurraropen.*) — Se så då! Nu är det väl inte värdt att behålla vår hedervärde nämndeman och hans friarefölje längre. (*Till knektarna.*) Skyldra gevär! — Spela utgångsmarschen!

(*Knektarna skyldra. Olle, Rask och trumslagaren spela »Portugal, Spanien».*)

NÄMNDEMANNEN (*knyter handen åt Nisse vid utgåendet*).

Så får du ändå laga skifte.

NISSE.

Tack ska du ha! Det väntade jag.

ANNA BRITTA.

Tvi suren!

LASSE.

Det har la inte den onde varit med om en sådan trolofning.

FANJUNKAREN.

Bättre lycka näste gång! Fästemöskrinet är ju till reds. (*Då de sista af nämndemannens följe äro*

i dörren.) Nej, det blef ingen kläm i hurrandet, så länge det friareföljet var med. Nu så hurra vi omigen för smålandsknekten och hans fästemö. Hurra!

Ridå.

